

El mestre de casa

La representació d'una nova masculinitat

Treball de fi de grau tutoritzat per Meri Torras

Emma Sánchez Santos

Estudis de català i espanyol

Curs 2018/2019

Per al meu pare.

Soy el poeta de la mujer no menos que el poeta del hombre,
Y digo que es tan grande ser mujer como ser hombre,
Y digo que nada es mayor que ser la madre de los hombres.

Canto a mí mismo, WALT WHITMAN

Índex

I.	Prefaci.....	4
II.	Presentació.....	5
III.	Nomenclatura.....	6
IV.	La paternitat des dels seus inicis	7
V.	Les noves masculinitats	9
VI.	Work changes gender	11
A.	Househusband	12
VII.	Representacions del mestre de casa.....	13
A.	Produccions literàries.....	14
1.	<i>Househusband</i> , Ad Hudler	14
2.	<i>Diario de un hombre de casa desafortunado</i> , Sam Holden	16
B.	Produccions audiovisuals.....	17
1.	<i>Workin' Moms</i> , Catherine Reitman.....	18
VIII.	Conclusions.....	19
IX.	Bibliografia.....	20
A.	Fonts primàries	20
B.	Fonts secundàries	21

I. Prefaci

Aquest treball de final de grau comença, com tots, amb el títol, però immediatament requereix una explicació del concepte “mestre de casa”. Tota la nomenclatura mostra el vincle amb la realitat, no tant perquè el llenguatge la reproduïxi sinó perquè, de fet, contribueix poderosament a constituir-la. L’acceptació de “mestre de casa” en els diccionaris i, per tant, en la llengua estàndard, suposa un reconeixement de la seva figura. No obstant això, se la considera una mutació de la forma original: la dona, “mestressa de casa”.

Aquest matís és rellevant perquè defineix la situació actual de l’home de la casa. Se n’és conscient que existeix, però encara hi ha reticències i resistències en acceptar que les tasques domèstiques i la criança dels fills puguin ser exercides pel marit. De fet, com veurem en l’apartat VIII, no és estrany que la seva –suposada– poca traça sigui un motiu humorístic.

Al llarg d’aquest treball, el plantejament d’una nova paternitat, exclusiva de l’entorn familiar, ha implicat abordar els estudis de la masculinitat d’autors com David Gilmore, Michael Kimmel, Raewyn Connell o Lynne Segal; sense prescindir de la proximitat d’Àngels Carabí i Josep M. Armengol, Ritxar Bacete, Miguel Lorente Acosta o Francisco Zurian. És important destacar que no és un àmbit d’estudis amb una llarga trajectòria ni amb un sol focus de debat, sinó que més aviat respon a la diversitat multicultural de l’actualitat, estudiada des de nombroses disciplines.

Per això, a partir de les qüestions teòriques generals, aprofundim en les específiques que afecten el mestre de casa en l’anàlisi d’un *corpus* textual determinat. El canvi de gènere en la gestió de la llar és el model protagonista en les obres de Sam Holden (2008; 2009) i d’Ad Hudler (2002, 2008), en diversos comptes de les xarxes socials i, a més, figura en sèries com *Workin’ Moms* (Reitman i Sternberg, 2017) o *Easy* (Swanberg, 2017).

II. Presentació

Les noves masculinitats són la resposta necessària a un context politicoeconòmic en crisi com a garantia d'una alternativa sociocultural. En qüestionar els binomis de gènere establerts i, fins ara, oposats, se sumen a la reivindicació dels col·lectius minoritaris o minoritzats públicament.

Aquest treball se centra específicament en una de les noves masculinitats: la del *househusband* o 'mestre de casa', a partir de diverses formes de representació – literàries, audiovisuals i periodístiques. La seva figura és sovint còmica i, quasi sempre, prejudjada. No obstant, és d'aquesta manera com s'aconsegueix establir en la quotidianitat. L'empatia establerta amb el lector/espectador, sigui en una connexió directa com a protagonista, o indirecta, en segon pla, permet considerar una nova possibilitat d'ésser.

Aquest home acostuma a definir-se en contrast amb la dona tant en la ficció com en la realitat. Ambdós protagonitzen una relació heterosexual amb un canvi de rol, però l'increment de testimonis virtuals (sèries, pel·lícules, xarxes socials) són una mostra del desdibuixament dels esquemes tradicionals. El 'mestre de casa' és una aposta més per trencar amb la rigidesa del conservadorisme, que únicament declara legítimes, per tradició religiosa o cultural, les funcions atribuïdes a cada sexe per la seva diferència biològica.

III. Nomenclatura

‘Mestressa de casa’ (cat.) i ‘ama de casa’ (esp.) són significants amb un referent comú i inequívoc: la dona-mare encarregada dels seus fills i de les tasques domèstiques, no empleada.

En canvi, què suggereix el sintagma ‘mestre de casa’? Al DIEC2 (2017), ‘mestre’ es defineix amb etiquetes com una «persona que ensenya» (1), «de qui hom és deixeble» (1.4) i «per a ésser pres com a model» (2.1). Com a «director d’orquestra» (2.3), «menestral» (4.1), «especialista» (4.2), «superior d’un orde militar» (7) i, en definitiva, com «el principal, el més important» (10). Mentre que ‘mestressa’ (DIEC2, 2007), amb tres significats en total, té una accepció específica per a ‘mestressa de casa’, que es defineix així: «Dona dedicada exclusivament a les feines que es deriven de la casa i de la família» (1.3).

Al DRAE (2018), ‘ama de casa’ apareix en la mateixa entrada que en masculí. S’especifica ‘amo, ma de casa’ en les dues flexions de gènere, i es descriu com a «persona que se ocupa de las tareas de su casa». Tot i això, aquesta modernitat queda encara relegada pel significat d’*amo* o «dueño o señor de la casa o **familia**» de la primera accepció, formulada només en masculí (*amo, dueño, señor*) però amb la marca de *m. y f.* A partir de la novena, és quan es fa referència exclusivament a la dona, i no en el mateix sentit. Es fa referència a cinc significats: «Mujer que amamanta a una criatura ajena» (9), «criada de un clérigo» (10), «criada principal de una casa» (11), «dueña de un burdel» (12) i «esposa del amo» (13).

Al *Termcat* (2019), en canvi, es presenta així:

mestre de casa | mestressa de casa

- ca mestre de casa | mestressa de casa, n m, f
- es amo de casa
- en *head of household*
- en *householder*
- en *househusband*
- en *housewife*

I s’anota que «La denominació tradicional, tant en català com en castellà, és la femenina.»

A diferència d'aquests idiomes, el *Termcat* indica que en anglès s'accepta una paraula exclusiva pel 'mestre de casa': *househusband*. Per una banda, el *Cambridge Dictionary* la defineix així: "a man who stays at home and cleans the house, takes care of the children, etc. while his partner goes out to work" (2019). I, per una altra, l'*Oxford Dictionary*, d'aquesta manera: "A man who lives with a partner and carries out household duties traditionally done by a housewife rather than going out to work" (2019).

En la definició de l'*Oxford Dictionary* s'evidencia que les tasques dutes a terme per l'home no són les que tradicionalment li pertocarien; perquè, tal i com s'especifica al *Termcat* en català i en castellà, la denominació femenina *housewife* és l'original. En comptes d'anar a treballar, l'home exerceix de 'mestressa de casa'.

Aquest to tradicionalista de l'*Oxford* encara es potencia més en les traduccions de l'anglès a l'espanyol. Des d'aquesta perspectiva, un *househusband* es un "hombre que se ocupa de la casa mientras su mujer sale a trabajar, amo de casa (masculino) *humorístico*" (2019). En primer lloc, es planteja una parella heterosexual preestablerta, sense el marge de maniobra que presenta el *Cambridge* en proporcionar la neutralitat de *partner*. I, en segon lloc, s'afegeix l'etiqueta "humorístico".

Per quin motiu ha de ser humorístic quan es tradueix a l'espanyol? És una situació que produeix riure només en determinats països? A l'Amèrica Llatina es denomina 'hombre mandilón', també de forma despectiva, definit com "hombre de poco espíritu y cobarde" (DRAE, 2019).

IV. La paternitat des dels seus inicis

En els textos sagrats, el Pare és la font de la vida. Tot el coneixement s'inicia des d'aquest ésser superior que respon al concepte de Déu, omnipotent i omnipresent, origen de totes les criatures. Durant la Gènesi, pren la decisió de crear els humans com a imatge a la seva semblança, però només Adam és el fill legítim. Eva, en canvi, depèn de la costella d'Adam - del cos masculí - per existir.

Al contrari del que indica la biologia, la religió no considera necessària la unió dels gàmetes per a la reproducció, sinó que defineix de forma taxativa la masculinitat com a origen pur. Déu és qui posseeix un –simbòlic– úter immens per a gestar els humans, i només quan dota a Eva d'aquesta facultat pot aïllar-se de la tasca. Ella és l'encarregada

de tenir fills per poblar la Terra, i això implica cuidar-los i alhora tenir cura de la casa. L'home és el pare, però les seves funcions com a progenitor difereixen de les de la mare. Sobretot radiquen en la protecció familiar; en cobrir, com a mínim, les necessitats bàsiques.

En aquest sentit, el pare adopta un paper paral·lel al de Déu. Ambdós són els protectors, l'un de la seva família en específic i l'altre de tota la seva creació. Recórrer al pare en minúscules o al Pare en majúscules suposa una mostra de respecte màxim sumada a una humilitat obligatòria i a acceptar la submissió. Cada vegada que el fill es converteix en home i, per tant, s'independitza del nucli familiar inicial, en forma un altre de propi per esdevenir el seu centre. El fill succeeix el pare i, així, congraciats amb la relació entre Crist i Déu, no perden de vista l'esquema patriarcal tradicional.

A partir de la Bíblia, el text literari canònic a l'Occident, es configura un model de paternitat que es modifica segons el context socioeconòmic i cultural de cada època, però que sempre segueix aquestes pautes:

1. La paternidad es una construcción cultural, por lo que tiene un carácter histórico.
2. La paternidad no se puede comprender si no es en su articulación con la maternidad, como término que sólo tiene sentido en el seno de un sistema parentesco.¹
3. Las representaciones de la paternidad –y del parentesco-, a su vez, no se pueden entender si no se las sitúa en el universo simbólico de la cultura de la que forman parte. (Tubert, 1997, p.9).

La relació entre el pare i els fills, aleshores, afecta tota la societat humana. Té una dimensió pràcticament universal que comporta una reinterpretació constant de les seves manifestacions, perquè cada nucli familiar és diferent. Així doncs, en la literatura, com a reflex de la realitat, és inevitable que es recreïn casos de maternitats i/o paternitats diversos.

En els contes recollits pels germans Grimm, procedents d'històries tradicionals, la mare biològica acostuma a morir. També succeeix en la literatura anglosaxona dels segles XVIII i XIX. Colm Tóibín, en la seva novel·la *Nuevas maneras de matar a tu madre*, afirma que “la presencia de una madre quebrantaría la intimidad esencial del ser que

¹ “La masculinidad tradicional se define por oposición a la feminidad, por un rechazo de todo lo femenino y, por ello, está intrínsecamente vinculada a la feminidad.” (Gabbard, 2015, p.49)

emerge, la sensación de singularidad e integridad, una incierta conciencia moral, la individualidad pura y cambiante de la que la novela llega a depender” (2013, p.11-12)

D’aquesta manera, el pare es queda sol amb els fills, i mai és capaç de suplir per complet les seves necessitats. El fet d’intentar reproduir la confiança i l’amor incondicional d’una mare només el por dur a l’obsessió sobreprotectora i a la pèrdua del respecte en el seu cercle (com en el cas de *El pare Goriot*, del 1834).

Aquest intent d’acostament gradual a la paternitat aflora en el segle XX i principis del XXI amb la representació d’un pare violent, maltractador, culpable de les mancances del fill. En són un exemple la història de *Cartas al padre* (1952), de Franz Kafka, *El pez en el agua* (1993), de Mario Vargas Llosa, *La vida de mi padre* (1995), de Raymond Carver, *Vivir para contarla*, de Gabriel García Márquez, o *La muerte del padre* (2011), de Karl Ove Knausgård (2002), entre d’altres.

En contraposició amb aquesta imatge, sorgeix a comptagotes una nova paternitat: la del mestre de casa. Amb reserves, perquè:

Los hombres a la hora de reivindicar una situación igual a la que históricamente han tenido las mujeres como madres, necesitan ocultar esa situación de paternidad a distancia en lo referente a las labores de cuidado y afecto para presentarse como padres, que más que una realidad basada en la evidencia y en la constatación objetiva de los acontecimientos del día a día es una reivindicación en sí. (Bacete, 2017, p.174)

Es tracta d’una de les noves masculinitats que, després d’haver estat ignorada durant molt de temps, es presenta en l’esfera pública per tal de formar part de la centralitat en la societat. Abans de definir-la, però, és necessari plantejar els inicis i el desenvolupament dels estudis de la masculinitat.

V. Les noves masculinitats

La millor manera d’introduir les noves masculinitats és a través d’un dels estudiosos més reconeguts actualment en les teories de gènere: el sociòleg americà Michael Kimmel. En l’entrevista transcrita en el llibre *La masculinidad a debate*, declara que:

No empezamos a etiquetarlos como “estudios de hombres”, es decir, a hablar de la masculinidad como un factor, hasta época muy reciente, a principios de los ochenta, cuando los académicos formados en el feminismo comenzaron a darse cuenta de que el sistema de género había sido

ignorado en el análisis de los varones. Fue en ese momento cuando los hombres empezaron a manifestar que la masculinidad también les afectaba, que se esperaba de ellos que cumplieren con unos ideales determinados de lo que significaba ser hombre. (2015, p.15)

És a dir, els estudis d'homes van aparèixer a partir de les teories feministes i, segons Segal, segurament des d'Estats Units (2015, p.155). La veu de les dones, en amplificar-se i pronunciar-se amb èxit en l'àmbit públic, va produir dues reaccions. En primer lloc, la figura tradicional de l'home es va veure amenaçada per un adversari incipient, oprimint durant massa temps:

El nexu común entre el discurso académico y popular radicaba en la visión de que, tras el feminismo y los cambios en el ámbito laboral y doméstico, la supuestamente incuestionable legitimidad de los hombres como el sexo/género dirigente/dominante estaba llegando a su fin. (Segal, 2015, p.156).

La confiança del «gènere dominant» es va reduir en una crisi sobre la seva pròpia identitat, i això va desenvolupar una segona qüestió. L'home havia d'abandonar el prototip rígid antiquat² per a elaborar una multiplicitat de veus masculines, paral·leles a les femenines, i d'acord amb la postmodernitat.

Per això, les teories de les noves masculinitats es van convertir en una base de dades, relacionada amb el feminisme, en la qual se segueix treballant. La intenció de legitimar cadascuna de les diferències socials implica una tasca sense límits, pel fet de basar-se en una societat canviant, inestable o permeable. En unes altres paraules, la societat humana és líquida, com definia el sociòleg Zygmunt Bauman (2016).

La demostració d'una realitat més diversa que la dualitat d'home-dona, imposada per una lluita de poders, revela un horitzó de possibilitats. Els homes no són només homes. Judith Butler, en la seva obra *El género en disputa* (1990), determina la «performativitat» del gènere com a constructe ideològic i conductual de la societat. David Leverenz (2015), en aquest sentit, ho exemplifica amb el conte d'Edgar Allan Poe «The man that was used up» (1839). El protagonista, el General John ABC Smith, engloba la

² Determinant la falsedat sobre que “Con nuestros genes masculinos heredamos la agresividad, la vida familiar, la necesidad de competir, el poder político, las jerarquías, la territorialidad, la promiscuidad y la formación de clubes masculinos.” (Connell, 2003, p.75)

identitat estatunidenca més comuna amb el seu propi nom i, no limitant-se a això, constitueix la imatge artificial de la masculinitat que se li ha atribuït a cegues.

No obstant, en ser una construcció formada per peces, és possible elaborar-ne d'altres que encaixin a la mida. O, en unes altres paraules, la imatge de la masculinitat tradicional es pot tergiversar fins que deixi de ser-ho perquè és una invenció humana. La fórmula de l'home blanc, heterosexual, patriarca, viril i dominant, es pot alterar amb altres variables igual de vàlides, per tal que l'*altre* – o els *altres* – substituïxin el *jo* imperant.

VI. Work changes gender³

La dona, en el seu procés per igualar les condicions laborals, es professionalitza, i no es considera només «mare» i/o «muller». L'entrada al mercat implica també la possibilitat de la independència econòmica, i un sou que, estadísticament més baix que el dels homes, pot ser-ne una excepció i superar el de la seva parella. De fet, cap al 1980, es determina que:

Compared to a decade ago, women are spending more time on the job and less time on family work. In contrast, men are spending slightly more time on family work and slightly less time on the job. The gender gap is still with us because women continue to do more than men, but at least things seem to be moving in the direction of more equality. (Coltrane, 1996, p.52-53).

Més endavant, aquesta tendència no decau:

Today's fatherhood politics is responding to changes in the demographic profile of families and changes in the nature of work and employment patterns. In addition, the positions of contemporary fathers are affected by (white) women's increased labor force participation and the related issue of parents' division of household labor (Gavanas, 2002, p.215)

Segons la major part de teòrics (com són Kimmel⁴, Coltrane o Gilmore), la igualtat de gèneres recau en la divisió equitativa de les tasques, amb les mateixes condicions tant pels homes com per les dones, desenvolupant així un treball en equip.

³ El títol fa referència a l'obra de Puchert, Gärtner i Höyng (2005).

⁴ “Creo que la manera de resolver la desigualdad de género no es hacer a las mujeres y a los hombres más similares, sino cambiar las estructuras equitativas en el trabajo y en las instituciones” (Kimmel, 2015, p.21)

A. Househusband

El fet de relacionar sempre la figura del mestre de casa amb els estudis anglòfons no és cap casualitat. En la matèria de les teories de gènere, Estats Units és una de les potències que destaquen més, sent capdavantera en les publicacions que circulen arreu del món. És clar, l'anàlisi del *househusband* es transmet com una primàcia nord-americana cap a un públic més aviat acadèmic, atesa la seva introducció recent en els marges de les noves masculinitats.

L'existència d'obres fictícies, aleshores, no pot ser proporcional als estudis teòrics. El mestre de casa és una novetat com a personatge protagonista. La majoria de publicacions que l'esmenten daten de l'any dos mil en endavant, coincidint amb reivindicacions d'altres minories. Evidentment, els exemplars són pocs i, com es pot deduir, sobretot nord-americans.

Acostumen a ser autobiografies de *househusbands* reals. La ficció es converteix en un espai per compartir les seves experiències, que sempre presenten com a ocorregudes o similars a la realitat. La novel·la és una connexió amb el lector empàtic que, segurament, entén i comparteix la major part dels conflictes. Per aquest motiu, la seva funció no és només d'entreteniment.

L'alienació que pateix l'home, acostumat a ser el *breadwinner*, el desvia de la seva centralitat social i cultural. No se'l considera un patriarca, sinó que ocupa un espai de poca representació. La imatge és quasi sempre la mateixa: un home heterosexual i casat, amb fills; que, per algun motiu, està a l'atur. La dona, en canvi, té una feina estable més qualificada i un sou millor, suficient per a mantenir tota la família. Com s'afirma a *Family man*, "many researchers in the 1970s and 1980s suggested that the presence of a man in the house contributed more to the need for housework than to its completion, and this appeared to be especially true if there were children involved" (Coltrane, 1996, p.47)

Al principi, el simple plantejament de fer-se càrrec de la casa i dels nens potser li desagrada o l'espanta, però veient les seves opcions, no té més alternativa que acceptar-ho. El procés d'aprenentatge és llarg, difícil i vergonyós per a aquest home. Acostuma a no ser conscient de la feina que implica la multitasca a contrarellotge fins que se n'ha de fer càrrec i, aleshores, adopta una actitud ressentida i crítica pel poc reconeixement que obté.

Netejar la casa, rentar i planxar la roba, preparar el menjar, anar a comprar i educar els fills. Totes aquestes obligacions que, en un primer moment, semblen impossibles de coordinar, acaben sent una feina com qualsevol altra. El marge de llibertat que aporta poder gestionar-ho de diferents maneres, converteix la casa en un espai de creativitat, on un home inexpert pot desenvolupar les seves pròpies estratègies.

No obstant, el fet de sentir-se fora de lloc, sense experiència, pot ser contraproductiu en la seva relació familiar. L'home està a la defensiva perquè sap que no és el que li pertoca segons les imposicions culturals, i qualsevol comentari de la dona es converteix en un atac personal o en el menyspreu de la seva feina.

En sentir-se les vint-i-quatre hores treballant, tampoc pot descansar. Així és com entén el perquè de la revolució femenina i, malgrat envejar la seva dona en certes ocasions, al final accepta la seva situació i valora millor el temps que, sobretot, dedica als seus fills.

VII. Representacions del mestre de casa

La mostra de la diversitat familiar, en consonància amb les noves feminitats i masculinitats, pren forma en les publicacions postmodernes, una vegada el pare ha reivindicat la seva paternitat⁵. Ja ho afirmava Michael Kimmel:

A finales de los ochenta, el interés se desplazó a los estudios culturales, la literatura y las humanidades, una línea de investigación que, desde entonces, está dando lugar a un número muy significativo de publicaciones dedicadas a analizar las representaciones de la masculinidad en la literatura, el cine, etc. (2015, p.15-16)

Els articles periodístics en són un bon exemple, fins i tot del *stay-at-home dad*: «An American role-reversal: Women the new breadwinners» del *USA today* (Cauchon, 2013), «The truth about life as a househusband» de *The Guardian* (2005), «Soy amo de casa, ¿y qué?» de l'*ABC* (2016), «El limbo económico del amo de casa» de *El mundo* (Villaécija, 2015) o «Paternitat sense barreres» de l'*ARA* (Marc Grau-Grau, 2018), per esmentar-ne

⁵ «Para alcanzar este objetivo, uno de los elementos que había que modificar por completo era la idea de la mujer como madre, así como la del hombre como no-padre en el sentido de no ser capaz de asumir las responsabilidades derivadas del cuidado y la educación de los hijos ni de desarrollarlas adecuadamente» (Lorente, 2009, p.185).

alguns. Com es pot observar, no és un fenomen restringit geogràficament, sinó que s'ha transmès amb un efecte universalitzant.

La difusió que tenen aquestes plataformes, però, no assoleix la dimensió de les xarxes socials. A través de *Youtube*, es pot accedir a canals específics que difonen l'experiència com a mestre de casa. La sèrie sud-coreana *Mr. House Husband*, amb una mitjana superior a un quart de miler de visualitzacions, s'intercala en la pàgina de resultats de "househusband" amb una altra de russa, anomenada *The househusband*, i amb una pel·lícula nigeriana homònima, que supera el mig milió de reproduccions.

La quantitat d'usuaris que mostren el seu dia a dia en els seus comptes d'*Instagram*, de *Twitter* o de qualsevol altra xarxa, promouen la inclusió i l'acceptació de la diferència com a una altra possibilitat de vida. Amb aquesta compartició incansable d'experiències, és inevitable també reinterpretar de forma constant tot allò que conforma la societat, com ara, la nostra concepció del món segons els límits dels valors ètics i morals.

A. Produccions literàries

1. *Househusband*, Ad Hudler

Lincoln Wenner és un exemple de mestre de casa. Partint de la seva experiència personal, Ad Hudler escriu una sèrie de dos llibres: *Househusband* i *Man of the House*, en els quals Linc és el seu alter-ego.

Casat amb una dona més gran, Linc accepta traslladar-se sense garanties per trobar feina de paisatgista. Ho fa per la Jo, a qui, per fi, han ofert la plaça dels seus somnis. Una vegada establerts a Nova York, en no aconseguir posar-se a treballar, decideix – per voluntat pròpia –, fer-se càrrec de la casa i de la petita Violet de tres anys.

Les seves expectatives no es compleixen. Des del primer dia, se n'adona que les tasques se li acumulen i que necessita establir una organització estricta. Malgrat el seu domini previ a la cuina, no hi ha res més que tingui controlat. Posar les rentadores, fer els llits, escombrar i fregar, netejar el lavabo. Tot, alhora que Violet reclama la seva atenció.

Al final, encara que aconsegueix seguir un ordre, no n'està gens satisfet. Té la nena entretinguda amb la televisió perquè no el molesti, i l'únic moment que té lliure és

el que transcorre a dins del lavabo. Aquesta estona de d'aïllament és, per a ell, del tot necessària. Pot tornar a respirar amb calma. Tot i això, quan surt, la càrrega de mantenir la casa dempeus el torna a aixafar.

En tornar la seva dona de la feina, ambdós esgotats, no desconnecten. La insatisfacció de Linc i la pressió laboral de Jo es transformen en recriminacions que s'etziben l'un a l'altre, com aquesta: "You're out there all day with real people and I'm stuck here at the kiddie carnival. It's my lifeline to sanity. I'm not a housewife, Jo. Don't expect the Ozzie and Harriet show here" (Hudler, 2002, p.21).

Linc se sent desplaçat de la vida real. No se sent un home, i està frustrat per això. No pot satisfer Jo amb una bona benvolguda perquè enveja la seva situació, i la seva única connexió amb el món real és a través de les trucades de cada nit. En una ciutat com Nova York, el lema americà del treball com a consolidació de l'èxit és gairebé omnipresent, i ell no en forma part⁶. És un individu al marge de la societat, un espècimen estrany a qui tothom observa i qüestiona per trobar-se «fora del seu hàbitat».

De fet, ell mateix ho diu: duu a terme les labors d'una *housewife*. Té la consciència que dedica el seu temps a unes obligacions femenines, no masculines. La seva predisposició del principi s'anul·la quan es precisa més esforç, perquè, evidentment, Linc ja sabia que tenir cura dels fills i de la casa era una ocupació tradicional associada a la dona.

Aquesta reacció és la conseqüència de la poca valoració que reben els mestres i les mestresses de casa. La seva feina no beneficia el sistema capitalista perquè no incideix agressivament en cap sector. No poden innovar ni triomfar més enllà del seu àmbit privat, si no és que combinen el *housework* amb una font d'ingressos des de casa. Per això, la pressió social sembla molt més perjudicial que l'ocupació en sí.

⁶ "Si tiene éxito, es viril, y si no lo es, pierde algo. Así que el trabajo define al hombre en Estados Unidos" (Gilmore, 2015, p.37)

2. *Diario de un hombre de casa desafortunado, Sam Holden*

El periodista i escriptor anglès conegut amb el sobrenom de Sam Holden és l'autor de *Diary of a Hapless Househusband* (2007), i de la continuació *Growing Pains of a Hapless Househusband* (2008).

Holden aplica el mateix procediment que Ad Hudler. La novel·la es basa en la seva autobiografia, i el protagonista és el seu homònim. No obstant, la versemblança és menor que en *Househusband*. El fet que la seva dona hagi treballat amb secret de sumari no és més extraordinari que tots els embolics creats pel seu marit. Allà on va, Sam es fica en el pitjor dels escenaris i, fins i tot, li prohibeixen tornar a entrar a un supermercat per la seva actitud.

El nivell exagerat de caos que provoca el personatge és proporcional a la intenció humorística de l'escriptor. I, sense dilacions, el to s'anticipa des de la primera pàgina. Després de ser despatxat per un error seu, Sam es veu forçat a convertir-se en mestre de casa. No és una decisió que li faci gaire gràcia i, a diferència de Linc Wenner, troba que no encaixa amb la seva personalitat des del principi. Potser, per això que argumenta Krin Gabbard: "Creo que hay un sentimiento de vergüenza, de ansiedad y de preocupación por parte de muchos hombres con respecto a la masculinidad. Les incomoda que el mundo los vea como feminizados, débiles, dependientes de una mujer" (2015, p.52).

Cuidar-se dels seus dos fills, Peter i Daisy, suposa una aventura amb entrebancs constants. Cada entrada del seu diari està dedicada a destacar els fets més importants i, també, els més desastrosos. És el contrari d'una mestressa de casa, però també ho és de l'heroi arquetípic. No excel·leix a la feina ni a l'àmbit domèstic, i res acaba de sortir bé fins a l'assoliment del *happy end*, quan aconsegueix una feina de *freelance* i determina: "No más arrepentimientos ni miradas atrás. Ahora sólo hacia adelante" (Holden, 2009, p.543).

Tot el patiment de l'home es veu recompensat al final del llibre, de la mateixa manera que succeeix en la continuació del segon i, alhora, que en les obres de Hudler. La situació de l'home inexpert en les feines de casa és crítica al principi, però, com amb qualsevol altra activitat, quan es comencen a dominar l'eficàcia i la bona estratègia augmenten.

La predisposició per a treballar com a mestre de casa sense cap complex és, de fet, el que s'assoleix de totes les experiències viscudes. Poder cuidar-se dels fills en el dia a dia és el major privilegi que tant Linc com Sam admeten⁷. I, per arribar a aquest punt, és necessari concebre la seva masculinitat de forma diferent a la tradicional. Tots dos, però sobretot Linc, aconsegueixen desvincular el *housework* de la dona, i s'apropien així d'unes tasques que, en realitat, no corresponen a cap gènere en concret.

B. Produccions audiovisuals

A banda de les publicacions a *Youtube* esmentades en l'apartat "VII. Representacions del mestre de casa", hi ha altres casos. En el primer episodi de la sèrie *Easy* (Swanberg, 2017) de *Netflix*, per exemple, un matrimoni intenta convèncer-se sobre la falsedat que "las parejas que asumen roles de género más normativas practican más sexo", amb uns resultats desastrosos. Ella acaba adoptant les tasques que se li suposen com a dona, i és així com el seu marit se'n sent atret.

Un plantejament com el d'*Easy* (Swanberg, 2017) pot afectar més del que es tendeix a creure, perquè les representacions que consumim són alhora les que ens defineixen. Francisco A. Zurian, en el seu llibre *Disecccionando a Adán*, recalca l'efecte d'aquestes produccions fictícies en el transcurs de la quotidianitat:

Los medios audiovisuales son, sin duda, medios privilegiados en orden a establecer pautas de representación, construcción de identidades y del imaginario social. Más allá del interés por el texto audiovisual en sí mismo, de él se pueden desprender también (aunque no se quiera hacer

⁷ David Leverenz, com a crític literari, explica una experiència real similar: "una de las razones que me llevó a escribir el libro sobre masculinidades es de carácter mucho más personal. Por aquel entonces, estaba muy involucrado en la crianza de mis hijos. Teníamos cuatro hijos, dos de ellos a punto de ir a la universidad, pero los otros dos aún eran muy pequeños y mi esposa acababa de comenzar su carrera como abogada. Yo era titular en la universidad, lo que me permitía pasar bastante tiempo en casa en días laborables y cuidaba a los dos pequeños. Y no me sentía hombre. No hacía lo que un hombre debía hacer, es decir, estar fuera de casa, escribir, artículos, etc. [...] A pesar de todo esto, quiero indicar que, durante esos años, sentí muchísimo más amor por lo que estaba haciendo que resentimiento. Me di cuenta de que la paternidad me estaba cambiando y me alejaba del modo en que la masculinidad me había conformado, especialmente cuando trabajaba de manera competitiva en el ámbito público. Creo que esto caló hondo en mí de maneras diferentes y logré valorar mucho más la intimidad y amar a mis hijos. Estaba con ellos de una manera que para mí era como ejercer de padre de por vida" (2015, p.71).

hincapié en ello) otros valores y relaciones entre las imágenes, los modelos de representación, los espectadores, el aparato audiovisual y la sociedad, su cultura, política e instituciones. (2015, p.15)

La sèrie que anomena el següent punt, per descomptat, no n'és una excepció. Les representacions familiars que es mostren tenen una correspondència amb un antecedent real, però el públic espectador no necessàriament prové d'un nucli similar o n'està familiaritzat. Per aquest motiu, les consideracions que es puguin extreure sobre aquests models poden ser fruit de prejudicis, i poden arribar a definir una opinió sense cap solidesa o base empírica.

1. *Workin' Moms*, Catherine Reitman

És una sèrie canadenca creada per Catherine Reitman i Philip Sternberg, estrenada al 2017 a *Netflix*. Tal i com suggereix el títol, els personatges principals són dones que acaben de ser mares i intenten tornar-se a adaptar a la seva feina, la majoria, sense descuidar els seus fills. Totes elles es troben en una situació en què les obligacions les superen, i han de prendre decisions que no les satisfan del tot.

En específic, Jenny Matthews no se sent connectada amb la seva filla i pretén evadir-se de l'entorn familiar en intentar recuperar el seu passat. Vol tornar a ser una dona atractiva i jove sense limitacions, per tal d'alliberar-se d'una càrrega que no desitja. Així doncs, el seu refugi és la feina i la temptació és el seu cap.

El seu marit Ian, al contrari, n'està tan satisfet i orgullós que deixa la seva feina i s'encarrega de tenir cura de la casa i del nadó. La seva implicació arriba fins al punt de voler rodar una pel·lícula sobre aquesta nova faceta, tot i que a la Jenny no li faci cap gràcia. De fet, ni tan sols se sent atreta per ell, sinó que es fixa en un prototip d'home més "masculí": el seu superior, barbut, sempre vestit amb camises de quadres –com si fos un llenyataire–, i aficionat a la pesca.

La Jenny, en comptes d'acceptar el seu present, vol fugir al passat. I no només al de la seva vida personal, sinó que pretén retrocedir fins a les antigues masculinitats. Desitja un patriarca, encarregat d'establir les lleis i marcar un ordre per a ell i el seu entorn. Tal i com enuncia Krin Gabbard: "En algunos momentos, el cine nos invita a apreciar el potencial subversivo de la masculinidad, a bajar la guardia, pero, en última instancia, el mensaje principal tiene que ser reinstaurado: actúa como un hombre, obedece al Padre, obedece a la Cultura, obedece al Presidente –que es el gran Padre" (2015, p.53).

VIII. Conclusions

Els personatges de ficció són el reflex de la societat postmoderna, i viceversa. Les representacions del mestre de casa serveixen, en primer lloc, per a fixar una nova identitat masculina i, en segon lloc, per a servir de model en la seva implementació social. És per això que les produccions literàries i audiovisuals poden influir en els estudis de les noves masculinitats.

La tendència del fenomen *househusband*, de moment, consisteix en reivindicar una visió diferent de la paternitat i un replantejament en els rols de gènere. Sigui amb un to humorístic o amb un de confident, l'home es presenta a la defensiva perquè se sent exclòs dels codis establerts. No només rep les crítiques del seu mateix gènere, sinó que encara hi ha incomprensió des de tots els sectors de la població i, en concret, de la parella.

Potser és per aquest motiu que el mestre de casa es refugia en la seva relació amb els fills. L'única feina que el dignifica com a persona i justifica la seva dedicació és tenir cura dels nens. Les altres tasques de casa, en canvi, són l'efecte colateral quan ho valoren des de la distància.

IX. Bibliografia

- Mestre (s.f.) (2007). En el *DIEC2* (2^a ed.). Recuperat de: <https://mdlc.iec.cat/results.asp?txtEntrada=mestre&operEntrada=0>
- Mestressa (s.f.) (2007). En el *DIEC2* (2^a ed.). Recuperat de: <https://mdlc.iec.cat/results.asp?txtEntrada=mestressa&operEntrada=0>
- Amo, ma (s.f.) (2018). En el *DRAE* (23^a ed.). Recuperat de: <https://dle.rae.es/?w=amo>
- Mandilón (s.f.) (2018). En el *DRAE* (23^a ed.). Recuperat de: <https://dle.rae.es/?w=mandilón>
- Mestre de casa / mestressa de casa (s.f.) (2019). En el *Termcat*. Recuperat de: <https://www.termcat.cat/ca/cercaterm/mestre%20de%20casa?type=basic>
- Househusband (s.f.) (2019). En el *Cambridge Dictionary*. Recuperat de: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english-spanish/house-husband>
- Househusband (s.f.) (2019). En l'*Oxford Dictionary*. Recuperat de: <https://www.lexico.com/en/definition/househusband>
- De l'anglès a l'espanyol: <https://www.lexico.com/en-es/translate/househusband>

A. Fonts primàries

- HOLDEN, Sam (2009) *Diario de un amo de casa desafortunado*. Pilar Salamanca (trad.). Sevilla: Algaida Editores, 2007.
- (2008) *Growing Pains of a Hapless Househusband*. EEUU: Arrow books.
- HUDLER, Ad (2002) *Househusband*. EEUU: The Random House Publishing Group.
- (2008). *Man of the House*. EEUU: The Random House Publishing Group.
- REITMAN, Catherine i Philip STERNBERG (Creadors) (2017) *Workin' Moms*. Canadà: Wolf and Rabbit entertainment.

SWANBERG, Joe (Guionista i director) (2017) “The F**king study” [capítol de sèrie de televisió]. En Joe SWANBERG, *Easy*. Chicago: Joe Swanberg.

TÓIBÍN, Colm (2013) *Nuevas maneras de matar a tu madre*. Barcelona: Lumen.

B. Fonts secundàries

“Soy amo de casa, ¿y qué?” (7 de març del 2016). *ABC*. Recuperat de: https://www.abc.es/sociedad/abci-casa-y-201603062050_noticia.html

“The truth about life as a househusband” (27 d’octubre de 2005). *The Guardian*. Recuperat de: <https://www.theguardian.com/society/2005/oct/27/childrenservices.familyandrelationships>

BACETE, Ritxar (2017) *Nuevos hombres buenos: La masculinidad en la era del feminismo*. Barcelona: Península.

BAUMAN, Zygmunt (2016) *Modernidad líquida*. España: S.L. Fondo de Cultura Económica de España.

BUTLER, Judith (1990) *El género en disputa. El feminismo y la subversión de la identidad*. Barcelona: Paidós, 2001.

CAUCHON, Dennis (25 de març del 2013) “An American role-reversal: Women the new breadwinners”. *USA Today*. Recuperat de: <https://eu.usatoday.com/story/news/nation/2013/03/24/female-breadwinners/2015559/>

COLTRANE, Scott (1996) *Family man: fatherhood, housework, and gender equity*. EEUU: Oxford University Press.

Connell, Raewyn (2003) *Masculinidades*. México: Universidad Nacional Autónoma de México.

- GABBARD, Krin (2015) “Hombres de película”. En Àngels CARABÍ i Josep ARMENGOL (eds.). *Masculinidades alternativas en el mundo de hoy*. Barcelona: Icaria, pp. 47-64.
- GAVANAS, Anna. (2002) “The Fatherhood Responsibility Movement: the centrality of marriage, work and male sexuality in reconstructions of masculinity and fatherhood”. En Bárbara HOBSON (ed.). *Making men into fathers: men, masculinities, and the social politics of fatherhood*. UK: Cambridge University Press.
- GILMORE, David (2015) “Culturas de la masculinidad”. En Àngels CARABÍ i Josep ARMENGOL (eds.). *Masculinidades alternativas en el mundo de hoy*. Barcelona: Icaria, pp. 33-46.
- GRAU-GRAU, Marc (25 d’agost del 2018) “Paternitat sense barreres”. *L’ARA*. Recuperat de: https://criatures.ara.cat/familia/pares-implicats-crianca-dels-fills_0_2076392348.html
- KIMMEL, Michael (2015) “Los estudios de la masculinidad: una introducción”. En Àngels CARABÍ i Josep ARMENGOL (eds.). *Masculinidades alternativas en el mundo de hoy*. Barcelona: Icaria, pp. 15-32.
- LEVERENZ, David (2015) “Varones de novela”. En Àngels CARABÍ i Josep ARMENGOL (eds.). *Masculinidades alternativas en el mundo de hoy*. Barcelona: Icaria, pp. 65-80.
- LORENTE, Miguel (2009) *Los nuevos hombres nuevos: los miedos de siempre en tiempos de la igualdad*. Barcelona: Destino.
- PUCHERT, Ralf; Marc GÄRTNER i Stephan HÖYNG (eds.) (2005) *Work Changes Gender. Men and Equality in the Transition of Labour Forms*. EUA: Barbara Budrich Publishers.
- SEGAL, Lynne (2007) “Los hombres tras el feminismo: ¿Qué queda por decir?”. En Àngels CARABÍ i Josep ARMENGOL (eds.). *Masculinidades alternativas en el mundo de hoy*. Barcelona: Icaria, pp. 155-176.

TUBERT, Silvia (ed.) (1997) *Figuras del padre*. València: Ediciones Cátedra.

VILLAÉCija, Raquel (12 d'octubre del 2015) "El limbo económico del amo de casa". *El Mundo*. Recuperat de:

<https://www.elmundo.es/economia/2015/10/12/5616aa7f46163ff14f8b4619.html>

ZURIAN, Francisco (2015) *Disccionando a Adán: representaciones audiovisuales de la masculinidad*. Madrid: Síntesis.

Grau: Estudis de català i espanyol

Curs acadèmic: 2018/2019

L'estudiant Emma Sánchez Santos amb NIF 47419687N

Lliura el seu TFG "El mestre de casa: la representació d'una nova masculinitat"-

Declaro que el Treball de Fi de Grau que presento és fruit de la meva feina personal, que no copio ni faig servir idees, formulacions, cites integrals o il·lustracions diverses, extretes de cap obra, article, memòria, etc. (en versió impresa o electrònica), sense esmentar-ne de forma clara i estricta l'origen, tant en el cos del treball com a la bibliografia.

Soc plenament conscient que el fet de no respectar aquests termes implica sancions universitàries i/o d'un altre ordre legal.

Bellaterra, 17 de juny de 2019